I. N. J.

DISSERTATIO MEDICA

De

CONSENSU PARTIUM,

Quam

PRÆSIDE

GEORGIO WOLFFGANGO WEDELIO,

Med. Doctore, Theoretices Profeſſore Publico, Conſiliario & Archiatro Ducali Saxon. S. R. I. Natur. Curioſ. Adjuncto,

Patrono ac Præceptore ſuo æternum venerando,

Placidæ Eruditorum Diſquiſitioni ſubjicit

AUTOR

IO. MAURITIUS Triller /

Bürg. Thur.

In Auditorio Medicorum,

horis conſuetis,

Ad D. Januar. M DC LXXXVI.

JENÆ,

Literis KREBSIANIS.

MAGNA UBI SIGNA

VETANT CAPITIS CONTINGERE NUMEN

PARVA CORONA PIE PONITUR ANTE PEDES

SIC AD VOS

MAGNI FAUTORES

ATQVE

PATRONI

EX HORTIS MEDICIS

JAM MEA SERTA FERO

CUM NON APTA SATIS

QVÆ CIRCUM TEMPORA DENTUR

PACE TAMEN VESTRA DIGNA SIENT PEDIBUS

MEQVE

TRAHANT ULTRA VESTRÆ VIRTUTIS AD ARAS

DEBEO QVEIS GRATÆ MENTIS

ET ARTIS OPES

J. M. T.

Proœmium.

CUm corpus humanum automaton ſit artificioſiſſimum, variis gaudens rotis, elateribus, vaſis, antliis, follibus, valvulis & funibus, mirandum eſt, quo concentu & harmoniâ omnia procedant.

Actuat hanc polydædalam machinam anima, non ſolum fluido vitali nectare undique diſpenſato, commercio à regiâ ad univerſas partes perpetuò continuato, unde calor & vigor illibatus perſtat; ſed etiam ſubtiliori impulſu.

Sanguinis activitas non tanta erat, quæ requirebatur ad citatiſſimum motum, quare portitores opus id exequuntur, alii velut ſatellites & præſidiarii, alii ſtationarii & excubitores, alii miſſionarii & curſores publici, ut horum medio anima ſit in toto & quâlibet totius parte.

Per ſanguinis hunc & ſpirituum motum, juxta variam particularum ad leges mechanicas diſpoſitionem, fibrarum texturam & pororum configurationem partes nunc has nunc illas operationes perficiunt, alia tamen alterius indiga. Organa certa hinc inde locata laboratorium archei particulare conſtituunt.

Certæ & perpetuæ inter has partes & organa ſunt confœderationis leges, tum communes, tum propriæ, unde aliæ ſororiantur magis, compatiuntur invicem & con-

 ſentiunt,

ſentiunt, utrâque fortunâ, ſeu bona ſeu mala ipſis obveniat.

Quamdiu nempe commercium inter ſe ſervant, mutua ſibi ſubſidia & officia, ſalutem communem reſpicientia, præſtant, omnesque, ut in lyrâ fides, amicè conſpirant; tamdiu ſuavis harmonia ſive conſonantia obſervatur, omniaque in optimo vigore perdurant. Simulac autem una pars à toto diſſentiat, variæ utplurimum in microcoſmo turbæ excitari ſolent, & altera alterius culpam per conſenſum luere.

Cum itaque multum interſit conſenſum hunc noſſe exactè, ac judicium medicum etiam quoad hunc ſit difficile, operæ pretium duximus de eodem impræſentiarum diſquirere, quod ut feliciter eveniat, divinum adoramus Numen!

CAPUT I.

De Conſenſu partium in genere.

Dum conſenſum partium dicimus, nemo non facilè videt, denominationem illam deſumptam & traductam eſſe ab animo ad corpus. Uti enim conſenſus animorum facit amicitiam, ut idem velle & idem nolle demum vera ſit eadem; ad eundem modum partes corporis invicem conſentiunt.

Solent id Chimici eleganter vocare ſymboliſmum, quandoquidem pars parti magis eſt ſymbolica; idemque communi ſympathiæ notione comprehendere licet, quamvis hæc ferè ſtrictius paulo ſoleat accipi, conſenſus latius. *Ξυμπάθησις Hippocrati* audit, qui & *ξυμπονέειν* vocabulo ad idem exprimendum, præter alia, utitur, *κοινωνία Galeno* & aliis.

Sin

Sin ad leges muſicas id applicemus, harmonia quædam & ſymphonia eſt inter easdem, quod itidem tamen latiori gaudet ſignificatione. Eadem ratio eſt communionis.

Helmontio audit actio regiminis, quo una pars paret alteri, & dominium, regimen, aſpectus, influxusque & præceptum ab hâc in illam manat vel ſpirat actu dependentiæ. Quamvis enim actionem illam regiminis non eſſe eandem cum conſenſu partium vulgo dicto velit; illud tamen magis concernit vias, per quas exerceatur, quam rem ipſam, unde cum per tot ſecula conſenſus hoc nomen receptum ſit, meritò id retinemus, & ſingula ad bonum ſenſum trahimus, ut conjunctis potius quàm ſejunctis animis emicet & ſibi conſtet rei veritas.

Ut verò certiori progrediamur tramite, ex conſideratione totius complexus hujus, ſequenti definitione ante oculos ſiſtemus conſenſum illum. Eſt nempe conſenſus partium affectio earundem mutua à dependentiâ earundem vitali.

Affectio eſt, ut innuatur commune illud, quod inter unam alteramque intercedit. Omnis enim conſenſus affectionem ſupponit. Neque enim conſentiat quis, vel diſſentiat, niſi afficiatur in alterutram partem. Medium ergò hoc vocabulum omnem illam rationem formalem complectitur, in quâ conſiſtit conſenſus.

Conſenſum hunc partium ad ſe invicem limitavimus. Maxima enim hujus latitudo eſt, ſi comparationis terminus extendatur ad alia, quæ brevibus ſaltim libabimus.

Decantatiſſimus eſt conſenſus microcoſmi cum macrocoſmo, adeò ut illud *Hermetis* huc applicare liceat: quod eſt ſuperius, eſt ſicut inferius; & juxtà Chimicorum primicerios, quicquid eſt in macrocoſmo, illud eſt in microcoſmo. Analogia illa peperit ſymboliſmum planetarum, viſcerum & metallorum, ut ſol cum corde & auro, luna cum argento & cerebro, ſaturnus cum ſplene & plumbo, Jupiter cum hepate & ſtanno, mars cum veſiculâ felleâ & ferro, venus cum ge-

 nitalibus

nitalibus & cupro, mercurius cum pulmonibus ſymbolizet.

Ipſa tamen hæc ſimilitudo, quod aliàs in proverbio eſt, claudicat, neque tàm accuratè vel rigoroſè rem exhaurit. Quis enim neſcit Saturnina medicamenta non æquè ſpleni quadrare, ♃ialia utero magis favere, ♀em verò eo fine neutiquam celebrari? Ut taceamus, ventriculum non minus nobile viſcus, & reliquis dignitate par, ſi non ſuperius, non ſine inſigni injuriâ excludi. Hinc ſpecifica illa vis & affinitas in propinquioribus mediationis ſeu affectionis terminis, quàm remotioribus illis jure merito quærenda eſt.

Nec indictam abire poſſumus analogiam, non minori cum applauſu jactatam ab Aſtrologis, inter ſtellas fixas, & nominatim Zodiaci ſigna integra, cum partibus corporis. Ut aries v.g. caput reſpiciat afficiatque magis, taurus collum, gemini humeros, cancer pulmones & ſic porrò, non ſine plurium ſubjectorum in quolibet ſigno concurſu.

Namque aries capiti, taurus cervicibus hæret,
brachia ſub geminis cenſentur, pectora cancro &c.

Ex quo plura, ut fit, inconvenientia ſecuta, vel etiamnum obtinent apud vulgus eruditorum ipſum, qui nempe non ultra vulgus ſapiunt. Eſt enim & hæc una ex ſuperſtitioſis Aſtrologorum hypotheſibus, qui dum diſquirunt quibus membris humani corporis ſingula ſigna præſideant & dominentur, tanquam Dii minorum gentium, unà cum planetis, velut majorum gentium Diis, ſummi veri Dei mirumquantum obliviſcuntur, in quo vivunt, moventur & ſunt partes univerſæ.

Mittamus Chaldæis & Ethnicis illas ſuperſtitiones, & quæ ex eodem fonte fluxerunt alia, utpote taliſmanica curandi ratio, de quâ *Præſtigia Hermetis* dicta MSSta, *Hübnerus* & ſimiles alii pleni ſunt. Rideamus quoque hodienum, vel deploremus potius, depictum cum venis & ſignis Zodiaci homunculum in Calendariis, cum inſcriptione: An keinem Glied laß zu ieder friſt/wenn der Mond in ſein Zeichen iſt / quo nihil ineptius, nihil abſurdius cogitari poteſt. Ne progrediamur longius, ad ipſum imperium aſtrorum in regna, provincias,

vincias, urbes, mirum quod non etiam in cloacas extenditur.

Tolerabilior eſt conſenſus medicamentorum cum partibus humani corporis, quæ hinc ſpecifica audiunt. Attamen nec hæc cœco & empirico modo ſtatui debent, quod alius eſt loci. Omnia ex proximioribus principiis æſtimanda, omnia ex genuinâ philoſophiâ.

Sic & animalium quorundam conſenſus, ſeu ſympathia potius, cum homine, quod de muſtelâ, lacertâ & aliis communiter aſſerunt, tanti non eſt, ut ad ſe nos vocet, vel ſi quis eſt, ad easdem regulas fuerit judicandus. Hinc & illud vulgatum huc applicare licet: non amo te, nec poſſum dicere quare, hoc ſolum poſſum dicere non amo te, de quo in ſequentibus plura laudabimus. Non tam illum conſenſum generalem ad extra, ut ita loquamur, diſquirere eſt animus, ubi, dicente *Barclajo*, inferiora ſuperioribus per mutuam applicationem copulata miraculorum ſpeciem exhibent, ſed mutuum internum, quem pars cum parte fovet.

Cum ergò dari ponimus & ſympathiam, quæ cauſæ ſæpe nomine laudatur, & conſenſum, neutiquam illum admittimus ut ignorantiæ aſylum, quo palliare incuriam vel inſcitiam debeamus, inquiſituri & qualis ſit & unde ſit, quæque alia huc faciunt.

Mutuus eſt, adeoque dependens & diviſus invicem, quamvis alius latens, alius patens ſæpe. Nec tam ſtrictis cancellis includendus, quin alius directus ſit, alius indirectus.

Ut enim in republicâ, vel œconomiâ omnes quidem cives, incolæ, membra & perſonæ inter ſe habent quandam affinitatem, in commune bonum & ſalutem reipublicæ, domûs, familiæ directam; alii tamen propinquius ſe tangunt, alii aliter afficiuntur, imò in partes quoque abeunt: Ad eundem modum in republicâ microcoſmicâ & œconomicâ animali ſe res habet. Quot partes, quot membra, tot cives & incolæ, unius corporis comprehenſi ambitu. Seu conciſius, quemadmodum in horologio omnia in unum conſpirant finem, ut motu difformi unus idemque totius emergat

gat in effectu, per ipſam mechanicam: ſic longè magis in corpore humano, automato vivo, id evenit, utrobique læſione unâ redundante in reliquas.

Nec opus eſt laudare partium definitionem & differentias, ſatis nobis ſit omnes hoc nomine complecti, quæ per naturam reperiuntur in corpore idque integrant, & reliqua ſupponere, unde & progredimur ad has ipſas.

CAPUT II.

De Subjecto.

NOn ſolùm maximè intereſt noſſe partem affectam, quænam pars corporis tanquam ſubjectum morbum ſuſtineat, ſed etiam an per ſe, an per conſenſum afficiatur.

Cum ergò pars cum parte vel à parte patiatur, omnes huc referendæ ſunt differentiæ, quæ id illuſtrant. Inde enim in quolibet conſenſu explicando & determinando non unum aliquod ſolum ſubjectum nominari poteſt, ſed aliud (1.) eſt *afficiens*, aliud *affectum*. Illud ordine naturali præcedit, vel ſimultaneum ſaltem eſt, hoc ſequitur vel comitatur; unum afficit, alterum afficitur. Et quidem in naturali ſtatu ferè id minus obtinet, ibi enim omnia conſentiunt, ſymbolizant, in ſalutem microcoſmi æqualiter concurrunt.

Dignus eſt hic locus inſigniſſimus *Hippocratis*, qui expendatur paulo plenius, ex libro nempe *de alim. c. 4. t. 24.* ubi occaſione alimenti partium addit: ξύῤῥοια μία, ξύμπνοια μία, ξυμπαθέα πάντα. *Confluxio una, conſpiratio una, conſentientia omnia.* Cum itaque rectum ſit index ſui obliqui, ex hoc ipſo conſenſu perpetuo naturali & harmonico facilè colligi poteſt, quomodo ſeorſim patefiat ille conſenſus.

Enimverò (2.) Conſenſus alius, & conſequenter ſubje-

ctum illum ſuſtinens aliud eſt *latens*, aliud *patens*. Tacita eſt conſenſio in ſtatu naturali, expreſſa in ſtatu neutro & morboſo. Quando enim æqualis fit concurſus, æqualis *σύμπραξις*, non id ipſum tam animadvertitur, & cauſæ ſociæ ſtant pro unâ, gemino labore, geminis functionibus ex æquo gaudentes. Sin ab externis cauſis, ſeu ab intra contingat aliqua impreſſio, ut pars afficiatur intimius, mox ſocium & fidum magis membrum rapit in hujus ſocietatem, adeò quidẽ, ut hoc primò videatur morbum denunciare archeo univerſali, vel ægro & medico ipſi. Ita latens ſubjectum calculi ſunt renes, vomitûs conjuncti & magis obvii ventriculus.

Adeoque ſubjectum (3.) *commune* omnis conſenſus & *adæquatum* eſt totum corpus, conſideratum quoad œconomiam, *ſpeciale* hæc vel illa pars ſeorſim, quoad actionem propriam cuivis. Elegantiſſimè de eo *Cous l. c.* *κατὰ μὲν ὁλομελίην πάντα*, *juxta totius quidem corporis naturam*, ſeu, ut *Salomon Albertus* vertit, univerſitatem, *omnia*, ſcilicet conſentientia ſunt: ſic ut totum omnibus partibus, manibus etiam & pedibus v. g., hæ viciſſim toti velificentur, pedes, manus, ut compleatur collectivè, omnium concurſu, una ſanitas, illibata ad agendum potentia. *Κατὰ μέρος δὲ τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον*, *juxta partem verò partes in unaquaque parte ad opus*, ſive actionem communem organicam conſpirant; quo ſanè nil accuratius, nihil concinnius dici potuiſſet.

Hinc ſubjectum aliud eſt *per eſſentiam*, quod primariam labem ſuſtinet, aliud *per conſenſum*, quod aliunde illam mutuatur & offert. Illud abſolutum quaſi, hoc comparatum; illud independens, hoc dependens, quod de omni conſenſu valet, ſiquidem, ut illud huc applicemus, acceſſorium ſequitur ſuum principale.

Subjectum affectionis expreſſæ concinnè dicitur locus, ſubjectum verò originationis, ex quo ſcaturit & proficiſcitur morbus ſive affectus, *focus*, item *minera*, unde & diſtinctio ſolennis apud medicos eſt inter *ſubjectum morbi*, ſive ſymptomatis, & *ſubjectum cauſæ*, unde fovetur.

Facit huc imò ſuo modo inter partem mandantem & recipientem diſtinctio. Pars mandans autem appellatur, quæ humorem, vaporem, mineram peccantem gignit, fovet, promovet; recipiens, quæ aliunde accipit.

Quando itaque ad ſpeciem progredimur, nulla pars eſt in corpore, quæ non mutuâ tali affectione pro re natâ gaudeat. Conſenſus eſt & συμπάθησις inter totum & partem, unam vel plures, idque citra reſpectum nobilitatis, præſtantiæ vel dignitatis. Lex omnibus æqua eſt & una. Sæpe à parte minimâ & abjectiſſimâ quoque in totum redundat malum, exemplo unguium in paronychiâ. Si detur punctum aliquod morboſum in microcoſmo, totus inde concuti & quati poteſt. Exemplo ſint dolores, inflammationes, vellicationes, vulnera, vel alia, unde communi afficiuntur omnes partes conſenſu.

Toti verò partem conſentire aliquam ſpecialem videtur primâ fronte minus credibile, cum tanto ambitu quod gaudet malum, uno exiguo puncto non videtur circumſcribi & deprehendi poſſe. Enimverò id teſtatur ſatis experientia, non tantum in morbis capitalibus, peſte, elephantiaſi, ſcorbuto, ſed & aliis. Sæpe quod toti malè eſt, in unum recidit membrum, quod luere pro omnibus & in ſe recipere cogitur malum, ſicque dum communi vitâ gaudet, conſentit & iterum in totum reddit. Exemplo ſit gangræna in pede à *νεκρώσει* totius M. S. inchoatâ, quam dum averſatur archeus, ſæpè in digitum pedis v. g. amandat, inde tamen progrediens malum ſubruit non rarò corpus.

Id ergò ut latiſſimè patet, ſic & pars cum parte conſentit, diverſis modis. Has ut complectamur, operæ pretium eſt ſub eſſentiali ſuâ diviſione luſtrare & huc referre. Conſentiunt inter ſe partes ſimilares & diſſimilares, abſolutè & reſpectivè. Id verò eleganter exprimit laudatiſſimum *Coi* teſtimonium. Conſentiunt inter ſe ſpiritus, unde *ξύμπνοια πάντα, conſpirantia omnia*, inquit. Liceat id applicare ad ſpiritus, ita enim demum exhauritur res omnis: Archeus univerſalis particulari, & vice verſâ, conſentit. Spiritus vitalis

vitalis animali conſentit,& contrà. Laboret quis paralyſi, ſalvis licet vitalib9 viſis, tamen conſenſus ad illa producitur. Conſentiunt partes fluidæ,unde *ξύρροια μία*,*confluxus unus* dicitur, hic enim fit per humores. Impoſſibile eſt, quin fiat communicatio ejus,quod cum humore ad vitalia admitti ſolito communicatur. Conſentiunt partes ſolidæ,unde *ξυμπαθέα πάντα* *conſentientia omnia* aſſerit. Conſentiunt internæ externis,& contra.Conſentiunt diſſimilares per ſimilares.

Hinc & hoc loco laudari meretur diſtinctio inter ſubjectum *denominationis* & *inhæſionis*. Illud ſunt partes præcipuè ſolidæ, diſſimilares, actiones enim ſunt compoſitorum, quare de hoc conſenſu potiſſimum ſermo eſt: hoc ſpiritus & humores.

Operæ pretium quoque eſt diſquirere, an æqualis illa in affectionum communicatione & receptione ſit diviſio, an ad pauciores quasdam illa devoluta ſit prærogativa.Si *Helmontium* audiamus, jus duumviratus attendendum venit, commune inter ſplenem & ſtomachum, quorum ille primorum motuum, hic primi ſenſus obeat vices, quamvis alibi quoque ſtomachum imperare motui declaret,quem & lectum animæ noſtræ conſtituit. Hujus duumviratus autoritatem & poteſtatem in caput, pulmones, inteſtina & partes reliquas deprædicat maximè.

Attamen cum actio regiminis illa & teſtibus & utero adſcribenda ſit, eademque ſit reciproca ſuperioribus & inferioribus, ut caput præſideat v.g.organis inferioribus,hæc viciſſim capiti,non poteſt tam ſtrictis cancellis ſubjectum cauſæ,tamque latis ſubjectum morbi & ſymptomatum comprehendi.Interim hoc ratum eſt, in infimo ventre & hypochondriis nominatim plurimorum morborum cudi materiam,unde in omnes & ſingulas partes amandatur. Viciſſim verò ex reliquis partibus quoque, per dicta,non minus conſenſus ille ſtabiliri & originem ducere poteſt & ſolet.Adeoq; conſenſus hic eſt reflexivus mutuusque.

Nec morabimur in ſubjecti hâc conſide ratione, an ſpiritus, an humores, an partes ſolidæ ſolummodo ejus titulo veniant, cum diverſo reſpectu utrumque id ſit longè

 ve-

veriſſimum quod maximè vel ex hoc ſymboliſmo argui poteſt. Afficitur enim ſpiritus ab humore, à partibus ſolidis; afficiuntur humores ab utrisque, non minus ac partes quoque ſolidæ; ubi nemo non videt, partem quæ afficit, reſpectum ſuſtinere cauſæ, quæ afficitur, ſubjecti, ambulatorio & mutuo officio & concurſu. Eodem res recidit, ſi archeum affici dixerimus, ſiquidem & illi utrumque competit.

CAPUT III.

De Cauſis.

Cum conſenſus actionem & paſſionem, eamque relativam, mutuam ac reciprocam, ſupponat, proximum jam eſt, ut de cauſis ejus diſquiramus, unde & quare fiat; quod optimum fuerit deducere juxta ordinem, quo ſe habent invicem ad effectum producendum.

Causa proxima & immediata conſenſus eſt dependentia partium vitalis. Hâc enim poſitâ ſtatim ponitur ipſe conſenſus, ſeu effectus, actio reſpectivè & paſſiò. Eâdem verò remotâ ſtatim etiam & immediatè cedit. Vitalis hæc dicitur dependentia, ut eo ipſo exprimatur commune vinculum, quo illigantur partes, cum nõ ut mechanicæ, ſeu ut mixtum ſunt, afficiantur, ſed ut viventes, adeoque ſub vitali copulâ, continuo durante motu, continuo regimine, & ſub hujus directione etiam actione. Poſt mortem verò omnis ille conſenſus non minus ac dependentia ſtatim ceſſat ac perit.

Vitalis abſolutè eſt in ſtatu ſecundum naturam, tunc enim unaquæque pars, quæ communi vitâ gaudet, etiam conſenſu & conſortio innexa eſt. Vitalis ſecundum quid in ſtatu p. n. ſeu morboſo, unde & magis exprimitur idem.

Causa mediata proximior eſt ſimilitudo & convenientia directa vel indirecta. Quod ut paulò altius repetamus,

agentis

agentis & patientis, ſive actionis & paſſionis reciprocatio attendenda venit. Actio eſt motus agentis & hoc loco communicatio ſeu promotio, quo unius labes ad alterum derivatur. Sin paſſionem ſpectemus, quæ juxta Philoſophos manifeſtius, quàm actio declarari poteſt, triplex illa aſſeritur, aut fieri vel interire, aut recipere, aut moveri, quod omne hîc invenit locum & applicari poteſt. Fit conſenſio, quando incipit exprimi affectus cum dependentiâ ab alio, per quod fit. Interit ſuo modo, quando deſinit. Receptio maximè etiam huc quadrat, quæ propriè eſt unio vel unitio cum eo, quod per actionem in patiens introducitur. Motus eſt duplex, generationis & localis; ille terminum à quo, hic ad quem dicit, ſicque paſſio eſt fluxus quidam rei motæ.

Liceat nobis philoſophari ulterius in tam intricatâ materiâ. Et quidem actionem hanc non fieri citra omnem reactionem patientis patet, quia membrum affectum non debet conſiderari ut corpus inanimum, ſed vivens, unde non nudâ & cœcâ actione id fieri dici poteſt. Siquidem nec hîc agens agit ad modum activitatis ſuæ: quin dum videmus partem unam ab alterâ affectam, dum patitur, eo ipſo actiones edit, quamvis ſtatui naturali difformes, ut quando ventriculus vomit, aliunde, ut à renibus vel capite, affectus. Reagit, quamvis non quoad hunc actum, tamen alio, ubi idem, quod alio tempore agebat, fit patiens.

Deinde notum eſt axioma vulgatum: ſimile ſimili gaudet. Quod ſi verum eſt, vi oppoſitorum non minus valebit, ſimile ſimili triſtari vel affici Neque enim alter canon, ſimile non agere in ſimile, valet, niſi quoad contrarietatem, ut ſimile non impetat ſimile, vel proſequatur & violenter deſtructum eat. Secus ergò ſimile agere in ſimile veriſſimum eſt, unde ſimilia ſimilibus juvari, ſolvi, ut alia taceamus, apud medicos receptiſſimum & inſtar demonſtrationis eſt.

Hanc ſimilitudinem & convenientiam, ſi ab ovo ſeu proprio ſuo fonte rem arceſſamus, primariò præſtant ſpi-

ritus & humores illis fœti, utpote portitores communes, illi velociſſimi, hi quoque ſatis celeres. Præſtant illi conſenſum generalem & communem, in complexu conſiderati, archeus puta univerſalis, ex æquo proſpiciens omnibus. Præſtant conſenſum ſpecificum, quod archei ſpecialis munus eſt. Hæc actio eſt regiminis directivi, unde regula generalis fluit: Quæcunque partes inter ſe magis conveniunt, illæ etiam invicem magis conſentiunt; conveniunt ſimilitudine ſpirituum, humorum, pororum, fibrarum & aliis. Quales humores, tales ſpiritus; quales ſpiritus, actionum præſides, tales actiones. Primaria proinde communio fit à ſpiritibus, adæquatè ab humoribus & partibus ſolidis.

Ut ergò exhauriatur illa conſenſus partium conſideratio, jamdudum certa ſimilitudinis, convenientiæ & hinc dependentiæ capita fuêre aſſignata. Hinc apud *Galenum comm. 3. l. 3. epid.* ſcribitur, τὰς κοινωνίας γίνεσθαι τριχῶς, ἢ διὰ γειτνίασιν, ἢ διὰ τῆς κατὰ γένος, ἢ ἔργον οἰκοιότητος. *Conſortia fieri tribusmodis, aut propter viciniam, aut propter familiaritatem generis aut operis.* Quibus quartum hinc additum fuit, nempe vaſorum.

Non deſunt, qui ſimilitudinem generis & officii pro causâ conſenſus non agnoſcunt. Illam ideò, quod neutra cauſetur effectum conſimilem, quod experientiæ id minus reſpondeat, cum nervi cerebro non compatiantur abſolutè, nec dependentia unius ab altero ſubſit. Hanc, quod partes non poſſint pro lubitu ſibi invicem communicare affectum, cum nullâ gaudeant ratione, electione, libertate. In utriſq; aliam potius cauſam effectus eſſe, quàm laudatam.

Verum enim verò jam dum diximus, conſenſum ſumi hic paulo latius. Nec promiſcuè conſenſus fit, etiam inter ſimiles aliquatenus, ubi nulla infertur dependentia, quæ ipſa ſuos habet gradus & ambitum. Negari interim non poteſt, quæ ſub uno genere comprehenduntur partes corporis, habere inter ſe ſimilitudinem & dependentiam, modò reſpiciatur ad communem originem, ad reliqua ſimul.

mul. Neque ſimilitudo generis latius eſt extendenda. Satis eſt nervum nervo, venam venæ, arteriam arteriæ, fibras fibris, ut ſpiritus ſpiritui, humor humori, quorum eadem eſt ratio, conſentire. Quin modificant ſimilitudinem etiam alia in utramque partem. Hinc nervi omninò conſentiunt cerebro, quà nervoſum eſt, delicatis membranis ſenſibilibus, imò primis talibus, non quà obſtructum eſt vel aliis modis laborat ſiquidem cerebri organum latius patet.

Quod alterum attinet, non æſtimandæ ſunt partes ut mixtæ, ut organicæ, ſed ut viventes, ſub archei dominio univerſali illum conſenſum habentes, quo ceſſante, ut poſt mortem, nihil de hoc dicendum ſupereſt.

Quemadmodum itaque aliàs non temerè negligenda ſunt à veteribus dicta, ſed examinanda penitius, an fundamentum in re habeant, & quomodo ſint intelligendi primi autores; ita & hîc ſe res habet. Ponamus etiam alias communionis ſpecies magis ſympathiam cauſari, quod tamen non æquè conceditur, ſi attendamus ſingula curatius, non negari tamen poſſunt laudati illi & recepti cauſandi modi.

Quæcunque nempe ſimilitudine ſubſtantiæ, texturæ, elateris conveniunt & homogenea ſunt, in conſenſum mutuum ſe vocant. Generis illa ſimilitudo ſatis latè patet, communis triplicitati partium corporis. Homogenei ſpiritus, homogenei humores, homogeneæ partes ſolidæ inter ſe conſentiunt. Ratio eſt hæc genuina ſympathiæ, convenientia generis. Si ſpititus extra corpus inter ſe, ſi humores conveniant & κρᾶσις similitudo, inde ſimilitudo morum & ſympathia enaſcitur. Hic magnes eſt naturalis, qui allicit unitque inter ſe perſonas, philtrum naturale omniumque certiſſimum & probatiſſimum. Hic ſymboliſmus inter cognatos, ſaltim quoad corpus, quod non ſolùm gemelli, ſed & germani fratres aut ſorores, quamvis diverſis in locis degentes, ſæpenumerò eodem morbo ſimul laborent, ut non dicamus & ſimul mortuos obſervatos, quod rarius eſt, & per accidens etiam fieri poteſt.

Imò & hæc convenientia ſubjectorum ad alios minus

ſanguinis

ſanguinis vinculo junctos inter ſe pertinet, qui licet non conveniant conſtitutione ſeminali, tamen homogeneâ ſanguinis craſi in recipiendis à communi causâ morbis. Inde ſunt qui eodem ferè modo rem ſe habere opinantur, ac in duobus horologiis accuratiſſimè quoad omnia ſibi ſimilibus, quibus ſimul ſi injunctus fuit motus, eodem quoque tempore ſonum edunt. Tacemus στοργὴν ipſam ſympathicam inter matrem & prolem, imò inter patrem quoque, ut legantur exempla manifeſti hujusmodi ſymboliſmi, quem Germani vulgo efferunt, das Geblüt rühren. Hæc ſanè homogeneitas, ſimilitudo generis, ſpirituum, humorum facit ad explicandum quoque conſenſum partium in uno eodemque corpore.

Non minus enim ſed longè magis etiam pars cum parte ſymbolizat, ob eandem ſimilitudinem laudatam & convenientiam. Valet id de ſimilaribus cumprimis, quæ invicem hunc conſenſum exprimunt, ut nervus nervo, vena venæ, arteria arteriæ conſpiret & concordet amicè. Simpliciſſimum horum elementum ſunt fibræ, tam rectæ & obliquæ, quàm circulares, quæ ſunt fila quædam oblonga, extenſa, gracilia, ſolida, alba, & ex talibus ſtaminibus partim chordæ nerveæ, partim membranæ componuntur. Nerveâ ergò chordâ, ex filis fibrarum extenſis conſtante, in alterâ extremitate compulsâ, vel illisâ, altera quoque, ob continuitatem tenſionis, & tremulam iſtam, à rapidiſſimo ſpirituum animalium motu ortam, vibrationem ad ſimilem motum irritari ſolet.

Majoris illuſtrationis gratiâ illud addimus, quod, ſi virga aliqua ferrea, per feneſtras duorum hypocauſtorum ſibi ſuperſtructorum tranſiens in inferiori loco cultello vel leviter pulſatur, ille, qui in ſuperiori habitat, confeſtim, imò ferè eodem momento, pulſationem illam audiat, quem ſonitum in ferro ut & in aliis metallis derivat ab aëre in poris ejus contento & commoto *Excell. Bohn. diſſ. de influxu aëris in ſublunaria c. 1.* Cum verò nervi inſtar cannæ Indicæ ſint poroſi, ſimili modo per ſpirituum motum velociſſimum partem

tem illorum ſupremam cum infimâ in conſenſum vocari impoſſibile non videtur. Idem applicare licet, ſub eodem undulantium ſpirituum motu, ad membranas, quas omnes totius corporis multi ex durâ & tenui matre oriri tradunt, ſenſumq; exquiſitum inter ipſas communicari judicant, ſicut in campanâ vel vitro unâ parte percuſsâ omnes reſonare ſolent. Conf. *Bartholin. Anat. lib. 3. cap. 2. p. 458.* & in eandem ſententiam *Willis Tract. de rat. motus muſculorum §. 16. 17. 18.*

Non parum hæc illuſtrare poteſt experimentum quoddam *Harvæi*, qui in inteſtinis lupi vel canis, exſiccatis, inflatis & aquâ repletis, quoties unam partem digiti ictu pulſavit, digitis in alterâ extremitate adversâ applicatis omnem ictûs & motûs differentiam clarè ſentire potuit.

Nec obſtat huic conſenſui, partes ipſas eundem patientes non gaudere ſenſu tactus ordinariè, ſaltim exquiſito, quem in finem non laudabimus, venas & arterias vel à nervis, vel membranis nerveis, ſenſum mutuari. Satis eſt, communi illas ſpirituum gaudere vitali radio, per totum corpus diffuſo. Probant idem oſſa, exemplo reſonitus & aliorum.

Si fateri volumus quod res eſt, hic ipſe eſt conſenſus privativus, qui ſine materiali communicatione peragitur. Nimirum nervoſum ſyſtema, ſive reticulata ſtructura, partes dum alligat, ſuo hoc conſenſu catenam æmulatur Platonicam auream, cujus anſâ unâ motâ movetur & altera.

Gaudet etiam hæc generis ſimilitudo ſuâ latitudine, unde totum nervoſum genus conſentit uni parti affectæ, ex eodem fundamento, nervi cerebro, cerebrum ſpinali medullæ & vice versâ. Applicari eadem poteſt partibus productis aliis, nominatim inteſtinis, quorum volumina invicem maximè ex hoc fundamento conſentiunt.

Non minus conſenſum præſtat VICINIA. Vicinus vicino compatitur; cujus nempe res agitur, paries cum proximus ardet. Hujus verò ſpecies haberi meritò poſſunt & debent SITUS & CONNEXIO, quippe quæ eundem expli-

cant

cant magis & exprimunt, imò & diſtantia viſa ſibi vicina reddunt. Sic ob viciniam uteri afficitur inteſtinum rectum & veſica, unde obſtructio alvi in gravidis ultimis menſibus, ob compreſſionem, & δυσȣρία vel urinæ ſuppreſſio non rara eſt. Ob viciniam hepar & ventriculus concordant quoque, quod illud huic approximet & incumbat; pulmo pleuræ, hepar diaphragmati, ventriculus inteſtinis, inteſtina meſenterio. Videmus idem in inflammationibus quoque aliis, ubi partes vicinæ in conſenſum maximè vocantur. Ab inflammatione hæmorrhoidum urinæ difficultas à *D. Præſide* obſervata eſt, teneſmus, procidentia ani & ſtranguria ab utero.

Sic ob viciniam compatiuntur inteſtina folliculo felleo, ut non ſolùm ordinariè ferè tingantur à bile circa illud clima, ſed, & bile acriori & fervidiori, ſæpe dolorē inſtar prunæ candentis ibidem concipiant. Conſentit diaphragma cum ventriculo tùm ob nervos communes, tum viciniam, unde unum nomen præcordiorum, indeque fit aſthma præcordiale, ſeu dyſpnœa à repletione vel inflatione ventriculi halituosâ. Idem fit in ſingultu præprimis, adeò, ut non pauci in hoc diaphragma potius pro ſubjecto quàm ventriculum habeant.

Conſentiunt crura renibus lateraliter in calculo, ſtupore iisdem introducto ab incumbentibus renibus ſpinæ lumborum, muſculis pſoas, & aliis conſequenter. Conſentiunt lumbis in affectu iſchiadico κάτω crura, ἄνω brachia ejusdem lateris, ob productam viciniæ affectionem juxta cum vaſis.

Hæc ipſa vicinia ob motum productum & connexionem etiam latius exporrigitur. Sic tuſſientes gravius non rarò vexantur vomitu & hæmorrhagiâ, ob viciniam, ac continuitatem motus ferientis. Imò & urinæ involuntaria emiſſio in eâdem tuſſi viſa huc referri poteſt. Adeoque quæcunque uno loco degunt, uno vinculo connectuntur, conſenſum experiuntur & exercent magis.

Nec

Nec negandum eſt, quæ SIMILI OFFICIO funguntur, conſenſu mutuo gaudere. Si enim cauſæ ſociæ ſtant pro unâ, recidit in unum, quod malè habet alterum. Quæ pari trahunt jugo membra, conſentiunt etiam ex hoc tertio ſimilitudinis, ſeu officii, ſiquidem in vivo & ſenſuali peraguntur actiones corpore. Officium commune, reliquis addendum, majorem conſenſum importat, maximè ubi ſimultanea quaſi abſolutè actio concurrit. Sic oculus oculo conſentit, ut labem in ſe derivet ex altero, & illachrymante uno etiam alter ſuos patiatur manes: ren reni in inflammatione, qui affectus eſt graviſſimus & acutiſſimus, ac calculo.

Officii hæc ſocietas non uno gaudet modo. Alia nempe latius paulo & indirectè fiunt, alia proximius, alia medio modo, præſidente ubivis archeo, qui ab hâc occaſione modificat actiones. Ita pes pedi conſentit, auris auri, renes veſicæ, ventriculus inteſtinis in actu chylificationis & excretionis inprimis, hypochondria ſibi invicem, lien hepati, hepar lieni, & alia *διὰ τὴν τῶν ἀλλήλων διαδοχήν*. Sic diaphragma, pulmones, muſculi pectorales hunc conſenſum ſibi mutuum inferunt. Tendines item, nervi, muſculi, ne ipſum cerebrum addamus ſingula regens.

Sic & mammæ utero conſentiunt non tam ob alia capita ſymboliſmi, quàm hanc ipſam officii ſocietatem, quam habent ſub archei illâ placabili directione. Neque enim vel communio vaſorum, vel nervorum, vel alia ſatisfaciunt curioſo animo. Adeoque officii hæc ſocietas ab actione regiminis, ſeu regimine potius actionis, & hoc ab illâ limitatur & modificatur, ut ſic eximium ſignum fœtûs imbecillioris præbeat lac in mammis, elogio *5. aphor. 52.* extenuatio etiam ſubitanea ſuo modo abortum ſignificat, *5. aph. 37.*

Neque enim opus eſt, ut per obviantes ſibi venas & arterias mammarias, utrinque, à trunco venæ & arteriæ axillaris ad mammarum glandulas, & hinc ſub rectis muſculis ad regionem umbilicalem usque excurrentes venas & arterias epigaſtricas, illum conſenſum arceſſamus abſolutè. Enimverò mammæ non ab utero, nec hic à mammis accipit

 ſangui-

ſanguinem. Nihilominus & has concurrere vias abſonum non eſt. Non enim opus eſt, ut inoſculentur ſibi actu vaſa, uti quidem nonnulli id vidiſſe ſe ſcribunt: ſatis eſt fieri ibidē circulationem mutuam, neq; venas epigaſtricas ſolùm haurire & revehere ſanguinem ab arteriis epigaſtricis adductum, quin venæ mammariæ illum, & vice versâ, poſſint haurire. Poſſent etiam laudari papillæ, quæ quaſi centrum ſunt, in quod deſinunt nervorum, venarum & arteriarum fines, adeoque exquiſito gaudent ſenſu. Satis eſt laudare officii mutuam viciſſitudinem, tùm à conceptione aliquando extuberantibus ſenſim magis mammis, tum potiſſimum à partu, vel accidentibus circa fœtum in utero adhuc exiſtentem.

Non incommodum erit huc locare ipſum quoque conſenſum lateralem, quo dextra dextris, ſiniſtra ſiniſtris magis conſentiunt, ob officii ſocietatem, ſaltim in diſpenſatione circuli ſanguinis. Videas hæmorrhagias narium conſtanter ex dextrâ nare, magis affecto hepate, quod in hydropicâ inprimis fœminâ & pluribus aliis vidit *Dn. Præſes*; ex ſiniſtrâ, liene patiente vel obſtructo. In ſcorbuticis lienoſis pes ſiniſter contracturâ, tumore, ipsâque Arabum elephantiaſi viſitur affectus. Sæpe quoque totum alterutrum latus compatitur, tinniente vel ſuſurrante v. gr. aure dextrâ, torpente brachio, formicante pede eodem, quod in catarrhoſis defluxionibus, in imminentibus inſultibus apoplecticis & aliis non infrequens eſt.

Sic etiam nonnunquam pulmone alterutrius lateris exulcerato pulſus mutatur, & diverſus ab altero per conſenſum hinc obſervatur, quod & utero abortum paſſuro viſum eſt. Circulatio enim lateralis quoque eſt, vaſis lateraliter divaricatis, unde ob vaſa, fibras, nervos, viſcera id fit, in unam officii ſocietatem laudatam.

Nullibi ſimilitudo officii, unà cum vaſorum viciniâ & generis homogeneitate, magis conſpici poteſt, quàm in glandulis. Obſtructâ vel infectâ unâ coafficitur & conſentit altera, exemplo ſcirrhorum, cancri, ſcrophularum & ſimilium, cujus aliquot notabilia exempla *Dn. Præſes* vidit.

Studio-

Studioſus ſcirrho teſtium laborans laterali tumore afficiebatur glandularum, catenâ ad lienem, ad meſenterium usque protenſâ, chronico & lethali tandem malo. Vir ſenatorii ordinis tumore inguinis ſiniſtri correptus, à ſublato pondere, ſcirrhum ibi experiebatur velut geminatum adeoq; ſatis gravem, laterali conſenſu, pede ejusdem lateris tumefacto & indurato, quin tandem etiam ſuppurato circa ſuram, inde unà abdomen & hypochondrium ſiniſtrum, meſenterii & lienis ſcirrhum manifeſtabat, imò glandulis in collo & reliquo corpore redditis à tumore conſpicuis. In virgine nævus irritatus in lumbis, prope nates, irritatus ab acidis corroſivis, cancri naturam induens in conſenſum vocabat glandulas univerſas, ut in inguine hinc inde globi vel glomi viderentur, & mammæ & collum induratas plures, etiam lividas, oſtenderent glandulas, lethali itidem eventu. Hinc phænomenum non contemnendum, ſcrophulis laborantes meſenterium habere ſcrophuloſum. Mittimus exempla plura alia ſimilia. Adeò poſito uno abſurdo conſequuntur plura, ipſumque hinc ſyſtema glandularum tandem labem in ſe recipit communem.

Reſtat SIMILITUDO VASORUM. Quæcunque partes inter ſe communia habent vaſa, conſentiunt ſibi invicem magis. In ſanguiferis quidem juxtà leges circulationis ſanguinis, in nervis ob ſimilitudinem generis & connexionem inde factam.

Et hæc conſentiendi ratio omnium latiſſimè patet, reliqua laudata ſupplens & magis illuſtrans, ita tamen ut major ratio habeatur vectorum in vaſis, ſeu contentorum, ſive proximius per hæc vaſa ſe contingant, ſeu remotius. Sic cor & pulmo conſentiunt, ut æſtuante corde reſpiratio ſit difficilis & citatior, & pulmone exulcerato in phthiſi hecticam febrim concipiat cor & totum corpus. Cordi caput & totum corpus, in ſyncope & lipothymiâ, ſubtractis vitalibus radiis; hypochondria in palpitatione cordis & ſyncope, quæ ex his fontibus frequenter ſcaturiunt.

Talis palpitatio cordis notabilis à liene per conſenſum

 aliquando

aliquando fuit notata, ubi malæ ſiniſtræ tam algidum torporem cauſavit, ut nullis remediis calor in cutem potuerit revocari, teſte *Tulp. lib. 2. obſerv. cap. 19. p. 127.*

Addi merentur vaſa in ſuo ambitu, ut ipſi canales & vaſa lymphatica, ductusque non excludantur. Ita inteſtina conſentiunt toti corpori per vaſa meſenterica, ſeorſim hepati per eadem & ductum choledochum; conſentiunt aures ori per ductum communem, renes cum veſicâ per ureteres, cum partibus genitalibus, per arterias deferentes, ut plura alia exempla non adducamus.

Sic per nervos ſexti paris, aliosque, & communionem generis conſentit caput utero in doloribus, frigoris ſenſu, furore, epilepſiâ; ventriculo in vertigine, vomitu à vulnere & contuſione capitis, incubo, quorſum & vomitus navigantium referre poſſumus; extremis, in aurâ epilepticâ hinc inde aſcendente ex manibus vel pedibus. Hinc pedibus adhibitæ lotiones demulcent nervoſum genus, & ſoporem accerſunt. Notavit *D. Præſes* epilepſiam fortiſſimam à gangrænâ digitorum pedis utriusque, à frigore ambuſtorum. Conſentit idem per vaſa communia hypochondriis, in melancholiâ hypochondtiacâ.

Conſentit renibus ventriculus in calculo, inappetentiâ, vomitu teſte. Ventriculus cordi in febribus, variolis, morbillis; hepati in ſingultu & aliàs; utero in cardialgiâ, & vomitu gravidarum; inteſtinis in ileo, colicâ, dyſenteriâ. Inteſtina nervis in pareſi colicam inſequente. Pulmones conſentiunt utero in affectibus hyſtericis & hypochondriis, ut in aſthmate, dyſpnœâ, ſuffocatione hyſtericâ, ſpeciatim quoque teſtibus, quod dudum notavit *Cous.*

Quæcunque verò partes conjunctim pluribus modis ſimul afficiuntur, eæ magis etiam conſenſum exprimunt, ut oculi cerebro in phrenitide, ob viciniam, ob vaſa, ob officii communionem ex parte, ob ſimilitudinem generis; aures eidem in febribus ardentibus, *δυσηκία* ſalutari cœteris paribus eveniente, quod & pluribus ex dictis competit. Adeoq; maximus conſenſus eſt ſpirituum, medius humorum,

minor

minor ſolidarum partium, quà talium. Hinc patet, quare nervi maximum momentum abſolvant hujusmodi ſymbóliſmi.

Quæ item totam œconomiam ſimul afficiunt, majores quoque vires in conſenſu citando exerunt. Exemplum ſit dentitio infantum, ubi ὀδαξισμὸς ille in conſenſum citat cor ipſum & M.S. teſte febri conjunctâ; cerebrum in pavores & epilepſiam; ventriculum & inteſtina in vomitus & diarrhœam, ut extraordinaria ſeu rarius contingentia, paralyſin v. g. & ſimilia non attingamus. Hæc enim ut regulam non faciunt, ita à communibus illis cauſandi modis derivari poſſunt, vel ſaltim ab ipſo archeo mirè receptivitatem dirigente, ut ſi oculus conſentiat, per obſervata, digito annulari, mutuo dolore, vel alia ſimilia accidant.

Longum foret & præter inſtituti noſtri rationem, ſi omnes effectus morboſos per conſenſum oriundos recenſere vellemus. Neque enim tam indefinitum & communem quàm privatum conſenſum & ſororiationem magis attendere animus fuit.

Sic maxima vis ad mineram & focum morboſum ſtruendum eſt infimi ventris, ſeu, uno verbo, hypochondriorum, quæ ſcaturigo ſunt communis omnium ferè morborum & ſymptomatum, quæ aliàs in his illis partibus eſſentiali labe oboriri poſſunt & ſolent. Sic cum nervi potiſſimum momentum conferant conſenſus, effectus etiam ampliſſimus id teſtatur. Motus ſpaſmodici comitantur vel inſequuntur dolores arthriticos, nephriticos, colicos. Nulla pars eſt corporis, quæ non hoc titulo ſpaſmos, & nominatim epilepſiam, advocare poſſit, de quo pleni ſunt practicorum libri. Idque tum inſenſibiliter fit & inadvertenter, tum manifeſtè magis per auram quandam.

His enim caſibus plerumque ſenſus percipitur auræ quaſi cujusdam aſcendentis, quâ ulterius pergente, ægrotantes inſtantiam paroxyſmi prænunciant. De hâc aurâ quamvis multæ ac variæ dentur ſententiæ, tamen nihil aliud eſſe videtur hæc motio apparens, quàm motus ſpiri-

tuum

tuum, ab affecto loco, à fermento morboſo expreſſus, & reflexus, cum impetuoſitate ad cerebrum tendens, quem una fibrarum nervoſarum ſpaſmi comitantur. Conf. *Willis Tract. de morb. convulſiv. cap. 5. p. 51.* Teſtatur enim experientia, quod per interjectionem ligaturæ in partem intermediam paroxyſmus ſæpe impediri poſſit, quatenus ſcilicet hâc viâ occluſâ, motus iſte vitiatus cerebrum verſus continuari nequit, quæ ratio medendi omninò commendata eſſe debet; ne laudemus veſicatoria & alia revulſoria præſidia.

CAPUT IV.

De Signis & medendi methodo.

NOn ſatis eſt noſſe, dari conſenſum partium multiplicem, ſed & applicare id ipſum, & deprehendere, hoc opus, hic labor eſt. Differunt in hoc medici genuini ab Empiricis, à vulgo, & artem ſuam probant. Non quod ante pedes, ante oculos obverſatur ſolùm attendendum, ſed plus ultra tendendum, exhauriendus fons phænomenorum, ut conſequi effectus poſſit deſideratus.

Si itaque fontes ſignorum conſulamus, eruere ad ductum horum integrum eſt conſenſum partium. Et ſanè maximè hìc locum habet ac unicè pathologia & ſemiotica comparata, ratione ſubjecti hujus ſpectata, primarii & ſecundarii. Omnis aliunde dependens affectus non per eſſentiam eſt, ſed per conſenſum. Utque datâ eſſentiali labe, de eſſentiali vitio, ita non datâ, de conſenſu arguendum eſt.

Si duo concurrunt morbi, ſeu duo ſubjecta evidenter læſa, id erui poteſt evidentius. Pars prius læſa magis eſſentialiter; poſterius, ſive tempore, ſive causâ, magis per conſenſum laborare cenſenda eſt. Si laboret quis vulnere

capitis

capitis inflicto & vomitu, ſanè hic per conſenſum oboritur, radiante ad ventriculum hâc læſione. Sic & ſi eo tempore, quo menſium fluxus aliàs ſolebat incipere, ſexus ſequior conqueratur de dolore capitis, dorſi, aliiſque; vel extraordinariè quoque ſanguinis ex naribus, canthis oculi, mammis, auribus, ore, cum vel ſine tuſſi, patiatur excretionem, menſibus verò iterum rite fluentibus omnia hæc ceſſent, intelligimus talia per conſenſum accidiſſe ſymptomata.

Pertinet etiam huc hæmorhoïdum fluxus, qui poſt manus pedisve abſciſſionem non raro obſervatus eſt, quia mutili tales fiunt plethorici, non impenſo ſanguine amplius, ſed regurgitante ad reliquas partes, indeque oneroſo reddito. Nec locus excretionis ſine aliquali indicatione eſt. Si enim ægro e. gr. hæmoptyſin patiente, in aliis partibus nullus adeſt affectus, ſed tantùm in thorace, colligimus adeſſe illam per idiopathiam. Sin alibi deprehendimus labem, colligitur eum laborare per ſympathiam, ut quando hæmorrhoidibus, vel menſibus quoque obſtructis hæmoptyſis ſupervenit.

Adeoque omnis morbus vel ſymptoma conſequens non tam per ſe, cœteris paribus, ſi quidem dependens ſit & ſymbolizet, quàm per conſenſum enaſcitur. Valet etiam hîc, ubi dolor, tumor, vulnus, ſenſus moleſtiæ, auræ, aliusque expreſſus, ibi morbus primarius, niſi aliunde manifeſtè vel per bonam ςοχασμῦ & inveſtigationis cauſarum conſequentiam inductus ſit. Nec negligenda regula illa magni *Coi:* Duobus doloribus ſimul obortis, non in eodem loco, vehementior obſcurat alterum, *2. aph. 46.* Siquidem dolor in parte vulneratâ major adeſſe ſolet, quàm parte condolente.

Sin latens ſit altera affecta pars, ut unam ſaltem læſionem præcipuam obſervemus, alia quoque id patefaciunt, v. g. tempus invaſionis, duratio & alii comparationis tituli. Morbi intermittentes utplurimum magis ſunt conſenſuales exemplo febrium intermittentium, palpitationis cordis, epilepſiæ, melancholiæ & ſimilium. Continuò verò affligentes & gravius urgentes eſſentiales magis eſſe conſueverunt. Et extra hanc interpolationem chronici raro per conſenſum fiunt, ſenſim in habitudinem degenerante malo, & ad ſe derivante parte affectâ morbum, prius conſenſu aliunde radiantem.

Speciatim quoq; viſcera & partes inter ſe homogeneæ occaſionem ſuggerunt cogitandi de conſenſu, ſpeciales affectus de communi fomite, vicinæ de vicinis, exemplo capitis, ventriculi, uteri, hypochondriorum & ſimilium laudatorum.

A juvantibus & nocentibus quoque idem à poſteriori emicat, quod tamen medium cognoſcendi ſtat poſt principia, & cum aliis conjungendum eſt. Ita ſi duæ partes ſimul afficiantur, & ad unius evacuationem altera levamen ſentiat, manifeſtum fit hanc laboraſſe per ſympathiam, e. g. in nephritide, ubi vomitus per conſenſum adeſt, ſi adhibitis nephriticis & diureticis vomitus ceſſet. Simili modo judicandum, quando ventriculus & caput ſimul afficiuntur.

Vitam etiam anteactam & varia accidentia prægreſſa, v. g. caſum ab alto, contuſiones plane non excludimus. Hæc enim ſæpè optimè declarant, quomodo corpus afficiatur. Ita ſi, poſtquam inordinatè vivendo ventriculus noxiis variis oneratus, aut crapula non mediocris procurata fuit, cephalalgia ſentiatur, facilè erit judicatu, eam eſſe ſympathicam.

Denique verò non negamus, morbum per conſenſum poſſe evadere eſſentialem. Tunc enim cum recedunt accidentia partis eſſentialiter læſæ, alterius per conſenſum affectæ ſymptomata leniuntur quidem quodammodo, plenariè verò ſublata non ſunt. Adeoque diuturnitate temporis morbus per conſenſum eſſentialis reddi poteſt. Reliqua tum facilè ex dictis intelligi, tum & aliunde ex practicis huc referri poſſunt. Videri hanc in rem meretur inprimis *B. Rolfincius Ord. & Method. comment. lib. 3. ſect. 1. cap. 10.*

Ut verbo etiam PROGNOSIN attendamus, quæ per conſenſum affectiones enaſcuntur, ferè minus periculoſæ eſſe conſueverunt; quæ etiam ratio eſt, quod, elogio *Hippocratis*, febres quocunque modo intermiſerint, periculum abeſſe ſignificent. Addi meretur & alter ejusdem aphoriſmus huc optimè quadrans, ex *l. de locis in hom. c. 9. t. 4*, ἀπὸ τῶν φλεβῶν ὅτι ἂν νόσημα γένηται, ῥᾶόν ἐστιν, ἢ ἀπὸ τῶν νεύρων. *Quicunque ex venis morbus oritur, levior eſt, quàm qui à nervis*, quo de *Sponius in comm. ſ. 3. aph. 23.* latius legi poteſt.

Ad

Ad Curationem quod attinet, primariò benè attendendum eſt, cuinam parti remedia applicari debeant; niſi enim parti principaliter affectæ applicentur, juvare non ſolent, quod & experientiâ ſuâ probat ipſe *Galenus l. 1. de locis affect. c. 6.* ubi mentionem facit cujusdam, qui triginta jam diebus trium manus digitorum ſenſum amiſerat, motu integro manente. Cumque optima applicata remedia nihil profeciſſent, advocatus quæſivit ex medico priori, quænam adhibuiſſet medicamenta, & enarrata illa optima declarans porrò inſtitit, an refrigeratio, an ictus præceſſiſſet, atque, ſecutâ reſponſione negativâ, tandem ægrum interrogavit, an forte ſuperiorum partium aliqua fuiſſet læſa. Reſpondit æger, manum quidem non fuiſſe ictam, ſed dorſi initium aliquid paſſum: in itinere enim Romam ſuſcepto ſe è curru decidiſſe, atque non diu poſt ſenſum digitorum periiſſe. His igitur motus *Galenus* eadem quaſi topica prope ſeptimam dorſi vertebram applicavit, ægrumque ſic feliciſſimè curavit.

Ex quibus patet, nervis malè diſpoſitis, magis eorum origini quàm inſertioni applicanda eſſe remedia, uti etiam teſtatur *D. Præſes Amœn. mat. med. lib. ſect. 3. cap. 1. §. 5.*

Sic vomitus toto die eveniunt, præter alia jam laudata, ex herniâ undecunque incarceratâ, ipſaque ſic paſſio iliaca, ægris pudore intempeſtivo celantibus id medicum, fruſtra adhibitis quibusvis aliis, niſi obſtructioni inteſtinorum locali proſpiciatur, imò ſæpe cum ægri detrimento lethali confeſſio illa differtur. Exemplum quoque iſtud huc pertinet, quod recenſet *D. Præſes l. c.* ubi capite vulneratus, bilioſa vomens per novendium, ſpiritum menthæ adeò infelici conamine aſſumſerat, ut die undecimo paralyſi, & motibus ſpaſmodicis correptus vitâ decederet. Intelligimus itaque ex dictis prioribus, non ſufficere, ut medicus ſuum faciat officium, niſi etiam æger idem præſtet, argumento *1. aph. 1*

Quoad ipſa medicamenta aliunde depromenda, notabile ulterius eſt: (1. Quod partibus inter ſe conſentientibus dicata etiam inter ſe ſint ſymbolica. Uti enim magnus eſt conſenſus capitis, ventriculi & uteri; ita medicamenta cephalica, ſtomachica & uterina valdè conveniunt. (2) Quod

(2.) Quod non negligenda ſint univerſalia, vel poſtponenda ſpecificis, facto etiam in illis ſelectu debito. Sic ſpleneticis optimè proſunt diuretica, ob conſenſum, qui eſt inter lienem & renes.

(3.) Quod illæ partes, quæ in uſum eundem inter ſe communicant, & affectus in ſtatu p. n. participant, ut lien, hepar, meſenterium, pancreas, communia quoq; habeant remedia, aperientia, ſcorbutica, cachectica &c. Et quæ hepatica ſunt, proſunt etiam lieni, & contra.

(4.) Poſitis duobus locis affectis, ſeu morbo ſympathico, ut mixta indicantia ſe offerunt, ita quoq; mixta indicata applicanda. Sic in epilepſiâ hyſtericâ uterina cum cephalicis, neutra ſeorſim, & ſola, quà talia, propinanda. Quod ſi non uno eodemq; medicamento fieri poſſit, ſatis eſt diviſim id curare, unde alia tum in his, tum in febribus & ſimilibus, curatio eſt extra paroxyſmum, alia in paroxyſmo, quod diverſis ſatisfieri debeat indicantibus.

(5.) Notandum, quod in medicamentorum operationibus ad ſtructuram machinæ corporis reſpicere debeamus, & hinc ipſa iis locis applicare, ex quibus in diſtans agere poſſunt, uti quoq; ſtatuit *B. Etmüller fundam. med. præcept. therap. cap. 3. §. 10.* Ita epithemata hepati vel teſtibus admota hæmorrhagiam narium ſiſtunt, & veſicatoria, loco convenienti applicata, epilepſias & deliria ex variolis retrocedentibus præcavent, imò nonnunquã etiam curant. Tacemus alia, vel bregmati, uti nonnullis viſum eſt, vel plantis pedum alibiq; applicanda. De reliquo præcipuè reſpicienda ſymptomata urgentia, utpote quæ abſq; totius machinæ everſione diu ferri nequeunt, & haud rarò cogunt medicum, derelicto ferè morbo primario, curam ad ſe dirigere. Talia autem habentur dolor, vigiliæ, alvi fluxus, vomitus, lipothymiæ, deliria & ſimilia, latius & ſpecialius hîc non attingenda.

Qui novit nexum populorum & vincula regum
mutua, bellorum noſſe ſecreta poteſt.
Non minor eſt virtus ſcrutarier, unde minentur
viſcera viſceribus, fulguraq; unde ruant.
Tu retegis fontes genuinos arte miniſtrâ,
unde Tibi rivo divite manat honor.

Gratulab. ſcribeb.